Participatieverordening gemeente Opmeer

De gemeenteraad van de gemeente Opmeer;

gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van 28 oktober 2025;

gelet op de artikelen 149 en 150 van de Gemeentewet, de artikelen 2.4, 3.1, en 3.4

van de Omgevingswet en de artikelen 10.2, 10.7, en 10.8 van het Omgevingsbesluit;

besluit vast te stellen de volgende verordening:

Participatieverordening gemeente Opmeer

Hoofdstuk 1 - Inleidende bepalingen

Artikel 1.1 Onderwerp verordening

Deze verordening regelt de inwonersparticipatie en inspraak van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden bij de voorbereiding, vaststelling, uitvoering en evaluatie van beleid, plannen, projecten en programma's van de gemeente en de rol van de bestuursorganen in deze processen. Ook zijn in deze verordening het uitdaagrecht en het recht op burgerinitiatief opgenomen.

Artikel 1.2 Definities

In deze verordening worden de volgende begrippen gebruikt:

- beleid: gedragslijn, project, programma of plan van de gemeente om een bepaald doel te realiseren;

- **belanghebbende**: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken;

- bestuursorgaan: het orgaan dat bevoegd is, afhankelijk van de inhoud van het beleid of de taak is dat de gemeenteraad, het college of de burgemeester;

- **burgerinitiatief**: een voorstel van een initiatiefgerechtigde om een onderwerp of een voorstel op de agenda van de vergadering van de raad te plaatsen;

- college: het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Opmeer;

- inspraak: de mogelijkheid die een bestuursorgaan inwoners en belanghebbenden biedt om hun mening te geven als bedoeld in artikel 150, tweede lid, van de Gemeentewet;

- inwoners: ingezetenen als bedoeld in artikel 2 van de Gemeentewet;

- inwonersparticipatie: op initiatief van de gemeente betrekken van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid;

- maatschappelijke organisaties: verenigingen, stichtingen, buurtcomités, sociale ondernemingen en andere organisaties die tot doel hebben een actieve bijdrage te leveren aan de samenleving binnen de gemeente;

- ondernemers: bedrijven en instellingen die statutair binnen de gemeente zijn gevestigd of in hoofdzaak binnen de gemeente hun activiteiten verrichten;

- uitdaagrecht: het recht van inwoners en maatschappelijke partijen om de feitelijke uitvoering van een gemeentelijke taak over te nemen als bedoeld in artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet;

- **participatie:** de samenwerking tussen een bestuursorgaan en inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers of andere belanghebbenden, in welke vorm dan ook, daaronder ook inwonersparticipatie begrepen.

Artikel 1.3 Doelstelling en reikwijdte

1. Deze verordening beoogt de kwaliteit van lokale democratische processen te waarborgen, de samenwerking tussen gemeente, inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden te regelen en helderheid te scheppen over proces en rolverdeling.

2. Deze verordening gaat over participatie bij het ontwikkelen van gemeentelijk beleid, projecten of plannen vanaf de voorbereiding tot en met de uitvoering en evaluatie.

3. Elk bestuursorgaan besluit ten aanzien van zijn eigen beleid of participatie plaatsvindt en of om toepassing van het uitdaagrecht kan worden verzocht. Participatie is altijd verplicht als de wet dit voorschrijft.

4. Participatie en/of het uitdaagrecht wordt uitgesloten als:
- Dit bij of op grond van wettelijk voorschrift is uitgesloten;
- De vrije beleidsruimte beperkt is, bijvoorbeeld als er sprake is van uitvoering van regelingen van hogere overheden waarbij de gemeente nauwelijks ruimte heeft om eigen afwegingen te maken;
- De uitkomst van de participatie vanwege de spoedeisendheid niet kan worden afgewacht;
- Het een beleidsvoornemen betreft dat betrekking heeft op de interne organisatorische aangelegenheden van de gemeente Opmeer;
- Het om de begroting, de tarieven voor gemeentelijke dienstverlening en belastingen bedoeld in hoofdstuk XV van de Gemeenwet
- Het om een lopend uitvoerings- of evaluatietraject of een ondergeschikte herziening van die trajecten of het beleid gaat;
- Als het belang van participatie niet opweegt tegen het belang van de verantwoordelijkheid van de gemeente zich in te zetten voor kwetsbare groepen in de samenleving, of;
- Als andere zwaarwegende belangen het afzien van participatie vergen.

5. Het bestuursorgaan past bij participatie bij het vaststellen of wijzigen van het omgevingsplan (art. 2.4 Omgevingswet), de omgevingsvisie (art. 3.1 Omgevingswet) of een programma (art 3.4 Omgevingswet) zoveel mogelijk deze verordening toe. Daarbij neemt het bestuursorgaan de motiveringsplicht in acht als bedoeld in de artikelen 10.2,10.7 en 10.8 Omgevingsbesluit.

Artikel 1.4 Zorgplicht bestuursorgaan

Het bestuursorgaan zorgt ervoor dat:
- Inwoners, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden tijdig worden betrokken;
- Inzichtelijk is hoe het proces van participatie eruitziet en welke vormen van participatie tijdens het proces mogelijk zijn;
- Voor het proces van participatie de benodigde stukken openbaar zijn;
- Tijdens het proces van participatie inzichtelijk is wat de stand van zaken is;
- Het proces van participatie zorgvuldig verloopt;
- Duidelijk is waar inwoners, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden terecht kunnen met vragen en klachten over het proces van participatie, en;
- Na afloop kenbaar is hoe het proces van participatie is verlopen, wat de uitkomsten waren en hoe deze zijn verwerkt in de besluitvorming.

Hoofdstuk 2 - Inwonersparticipatie

Artikel 2.1 Plan voor inwonersparticipatie

1. Het verantwoordelijke bestuursorgaan maakt aan het begin van een nieuw beleid, project of plan een participatieplan. Hierin staat of en hoe inwoners kunnen meedoen.

2. In het participatieplan staat in elk geval:
- een omschrijving van het beleid dat voorbereid, uitgevoerd of geëvalueerd wordt;
- informatie over het doel, het proces en de planning van de inwonersparticipatie;
- het niveau van participatie, waarbij een keuze wordt gemaakt uit: meeweten, meedenken, meepraten, meewerken, meebeslissen of zelf organiseren of een combinatie hiervan;
- een overzicht van de belanghebbenden;

- een omschrijving van de wijze waarop belanghebbenden worden bereikt, waarbij het bestuursorgaan gebruik maakt van een mix aan participatiemiddelen;
- een omschrijving van hoe het bestuursorgaan actief inzet op het bereiken van een brede en representatieve groep inwoners en welke aanvullende inspanningen het bestuursorgaan beoogd te verrichten om ondervertegenwoordigde doelgroep(en) te betrekken in de participatie;[1]
- informatie over de ambtelijke en bestuurlijke besluitvorming over het beleid.

3. Als omstandigheden het noodzakelijk maken om de kaders bedoeld in het tweede lid aan te passen, draagt het bestuursorgaan er zorg voor dat dit zo snel mogelijk bekend wordt gemaakt aan de deelnemers aan het participatieproces.

Artikel 2.2 Inspraak

Als een bestuursorgaan in het kader van de inwonersparticipatie voor inspraak kiest of als inspraak wettelijk verplicht is, is afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, tenzij het bestuursorgaan een ander proces vaststelt.

Artikel 2.3 Eindverslag participatie

1. Nadat inwonersparticipatie heeft plaatsgevonden, maakt het bestuursorgaan een eindverslag van de inwonersparticipatie en maakt dit binnen vier weken openbaar.

2. Het eindverslag bevat in elk geval:
- een overzicht van de stappen in het participatieproces;
- informatie over in hoeverre het doel, het proces en de planning van de inwonersparticipatie zoals beschreven in het participatieplan zijn behaald en gevolgd, waarbij afwijkingen worden toegelicht;
- een samenvatting van de ideeën en opmerkingen die de inwoners mondeling of schriftelijk hebben gegeven;
- een reactie op deze ideeën, waarin staat welke punten wel of niet worden overgenomen. Als ideeën worden overgenomen wordt toegelicht op welke manier dit terugkomt. Als ideeën niet worden overgenomen wordt uitgelegd waarom niet.[2]

3. Het bestuursorgaan stuurt het eindverslag waar mogelijk actief naar de deelnemers van de participatie en stelt hen op de hoogte van de vervolgstappen.[3]

4. Het college van burgermeester en wethouders brengt het eindverslag ter kennis van de gemeenteraad als het participatie bij een raadsvoorstel betreft.

Hoofdstuk 3 - Uitdaagrecht

Artikel 3.1 Verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Een verzoek door inwoners en maatschappelijke organisaties voor het beheer en onderhoud van een deel van de openbare ruimte in het kader van het uitdaagrecht wordt bij het college ingediend en omvat in ieder geval de volgende onderdelen:

- Beschrijving van de taak van de gemeente die de verzoeker wil overnemen;
- Beschrijving van hoe men de taak wil uitvoeren;
- Wat de betrokkenheid, kennis en ervaring van de indiener met de taak is;
- Welke kosten of middelen er volgens de indiener aan de uitvoering van de taak verbonden zijn;
- Hoe de indiener de kwaliteit en de uitvoering van de taak wil waarborgen;
- Aanduiding van het draagvlak onder inwoners die belang hebben bij de taak, en;
- Omschrijving van hoe de verzoeker met de gemeente wil samenwerken en welke hulp hij daarbij nodig heeft.

---

[1] Amendement A11.1 van het CDA, Gemeentebelangen, de LPO en DSV aangenomen op 11 december 2025.
[2] Amendement A11.1 van het CDA, Gemeentebelangen, de LPO en DSV aangenomen op 11 december 2025.
[3] Amendement A11.1 van het CDA, Gemeentebelangen, de LPO en DSV aangenomen op 11 december 2025.

2. De indiener maakt voor het verzoek gebruik van een brief, mail of mondeling.

3. Het college kan naar aanleiding van het verzoek aanvullende informatie opvragen.

Artikel 3.2 Ondersteuning indiener verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Het college zorgt voor ondersteuning van degene die een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wil indienen of een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht heeft ingediend.

2. Het college zorgt dat er in de buurt op een laagdrempelige manier om deze ondersteuning kan worden gevraagd.

Artikel 3.3 Beoordeling verzoek toepassing uitdaagrecht

1. Het college zendt een ingediend verzoek door aan het bestuursorgaan dat bevoegd is om op het verzoek te reageren en informeert de indiener hierover.

2. Onverminderd artikel 1.3, derde lid, wijst het bestuursorgaan een verzoek af als:
- Het verzoek ziet op een taak waarvan de aard zich tegen toepassing van het uitdaagrecht verzet zoals handhaving, toezicht of vergunningverlening;
- Het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid;
- Het verzoek niet voldoet aan de in artikel 3.1, eerste lid gestelde eisen.

3. Het bestuursorgaan kan een verzoek afwijzen als:
- Het bestuursorgaan van oordeel is dat de taak met de toepassing van het uitdaagrecht niet beter wordt uitgevoerd of de kosten hoger zijn;
- Als de opdrachtwaarde boven de Europese drempelwaarde als bedoeld in paragraaf 2.1.1.1 van de Aanbestedingswet 2012 uitkomt;
- Als zij overname van de gemeentelijke taak om andere redenen onwenselijk vindt.

4. Het bestuursorgaan reageert binnen vier weken op het verzoek. Het bestuursorgaan kan deze termijn met vier weken verdagen.

5. Het bestuursorgaan onderbouwt de reactie op het verzoek en maakt de reactie en de onderbouwing binnen vier weken openbaar.

Artikel 3.4 – Uitvoering taak

Als het bestuursorgaan het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht toewijst, maakt het met de indiener afspraken over:
- Het proces, het resultaat en de looptijd van de uitvoering van de taak;
- Het budget en de financieringswijze van de uitvoering van de taak;
- Het contact met en de ondersteuning door het bestuursorgaan gedurende de uitvoering van de taak;
- De stappen bij het niet nakomen van de gemaakte afspraken en het tussentijds beëindigen van de uitvoering van de taak, en;
- De evaluatie van de uitvoering van de taak.

Hoofdstuk 4 – Burgerinitiatieven

Artikel 4.1 Burgerinitiatief

1. Onder burgerinitiatiefvoorstel wordt verstaan een voorstel van een initiatiefgerechtigde ter plaatsing op de agenda van de vergadering van de raad.

2. De raad plaatst een burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van zijn vergadering als daartoe door een initiatiefgerechtigde een geldig verzoek is ingediend.

3. Ongeldig is het verzoek dat:
- Niet door ten minste 15 initiatiefgerechtigden is ondertekend, waarbij voor maatschappelijke organisaties geldt dat het bestuur ervan ondertekend;

- Een onderwerp als bedoeld in artikel 5.3 bevat, of;
- Niet voldoet aan de voorwaarden, gesteld in artikel 5.4.

Artikel 4.2 Initiatiefgerechtigden

1.Initiatiefgerechtigd zijn personen die in Opmeer woonachtig zijn, die in Opmeer onroerend goed in eigendom hebben, werkzaam zijn in Opmeer, of bij de Kamer van Koophandel staan ingeschreven als zelfstandige in Opmeer en een leeftijd hebben bereikt van 16 jaar.

2.In afwijking van het gestelde onder 1 zijn ook initiatiefgerechtigd maatschappelijke organisaties die in Opmeer werkzaam zijn.

3.Voor de beoordeling of aan de vereisten voor initiatiefgerechtigdheid is voldaan, is de toestand op de dag van indiening van het verzoek bepalend.

Artikel 4.3 Inhoud burgerinitiatief

Een burgerinitiatiefvoorstel houdt niet in:
- Een onderwerp dat niet behoort tot de bevoegdheid van de raad;
- Een vraag over het gemeentelijk beleid dat niet ouder is dan 2 jaar;
- Een klacht in de zin van hoofdstuk 9 van de Algemene wet bestuursrecht over een gedraging van het gemeentebestuur;
- Een bezwaar in de zin van hoofdstuk 7 van de Algemene wet bestuursrecht tegen een besluit van het gemeentebestuur, of;
- Een onderwerp dat een wijziging van beleid betreft dat al in een vergevorderd stadium van ontwikkeling is, of dat al in uitvoering is.

Artikel 4.4 Wijze van indienen

1.Het verzoek ter plaatsing van een burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van de vergadering van de raad wordt schriftelijk ingediend bij de burgemeester of de griffier.

2.Het verzoek bevat ten minste:
- Een nauwkeurige omschrijving van het burgerinitiatiefvoorstel;
- Een toelichting op het burgerinitiatiefvoorstel;
- De achternaam, de voornamen, het adres, de geboortedatum en de handtekening van de verzoeker en zijn plaatsvervanger, en;
- Een lijst met de voornamen, achternamen, adressen, geboortedata en handtekeningen van de initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen.

Artikel 4.5 Behandeling door de raad

1.De raad beslist in de eerstvolgende vergadering na de datum van indiening van het verzoek of het burgerinitiatiefvoorstel op de agenda van de vergadering van de raad wordt geplaatst, met dien verstande dat ten minste twee weken is gelegen tussen de dag van indiening van het verzoek en de dag van de vergadering waarin op het verzoek wordt beslist.

2.Als de raad het verzoek afwijst wegens strijd met artikel 5.3 kan de raad het voorstel doorzenden aan burgemeester en wethouders.

3.Als de raad het verzoek toewijst, dan agendeert hij het burgerinitiatiefvoorstel voor de eerstvolgende vergadering van de raad.

4.De burgemeester nodigt de verzoeker schriftelijk uit voor de vergadering waarvoor het burgerinitiatiefvoorstel is geagendeerd. De verzoeker of zijn plaatsvervanger heeft tijdens deze vergadering de gelegenheid om zijn burgerinitiatiefvoorstel mondeling nader toe te lichten.

5.Binnen een maand nadat de raad over het burgerinitiatiefvoorstel een besluit heeft genomen wordt dit besluit bekendgemaakt door kennisgeving van het besluit of van de zakelijke inhoud ervan in een van overheidswege uitgegeven blad of een dag-, nieuws- of huis-aan-huisblad, dan wel op een andere geschikte wijze.

6.Tegelijkertijd met de bekendmaking wordt van het besluit mededeling gedaan aan verzoeker.

Hoofdstuk 5 – Slotbepalingen

Artikel 5.1 Nadere regels college

Het college kan over inwonersparticipatie of het uitdaagrecht nadere regels vaststellen.

Artikel 5.2 Hardheidsclausule

Het bestuursorgaan kan in bijzondere gevallen afwijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan onderbouwt waarom het afwijkt.

Artikel 5.3 Intrekking oude regelingen en overgangsrecht

1. De Inspraakverordening gemeente Opmeer 2012 wordt ingetrokken;

2. De Nota Burger- en overheidsparticipatie Opmeer wordt ingetrokken;

3. De verordening op het burgerinitiatiefvoorstel Opmeer wordt ingetrokken.

4. De Inspraakverordening gemeente Opmeer 2012 blijft van toepassing op beleid waarvoor ten tijde van de inwerkingtreding van deze verordening al een participatieprocedure of inspraakprocedure op grond van die verordening was gestart.

Artikel 5.4 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt in werking op 1 juni 2026.

2. Deze verordening wordt aangehaald als: Participatieverordening gemeente Opmeer.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering op 11 december 2025.

L. Gijben
Griffier

H.M. Wiersema
voorzitter

TOELICHTING
Algemeen deel
Aanleiding: Wet versterking participatie op decentraal niveau

Op 1 januari 2025 is de Wet versterking participatie op decentraal niveau in werking getreden (Stb. 2024, 203, hierna: de wet). Deze wet beoogt het draagvlak voor het beleid van gemeenten, en de uitvoering en evaluatie daarvan, te vergroten door inwoners hier een grotere rol in te geven. Volgens de memorie van toelichting is het, gezien de grote maatschappelijke opgaven waar gemeenten voor staan, van belang dat gemeenten inwoners vroegtijdig en zorgvuldig betrekken bij vraagstukken.

Tegen die achtergrond voorziet de wet in de eerste plaats in een verbreding van de verplichtingen voor gemeenten. Gemeenten moeten inwoners op grond van de wet niet meer alleen bij de voorbereiding van beleid betrekken, maar ook bij de uitvoering en evaluatie daarvan (artikel 150, eerste lid, van de Gemeentewet). In de memorie van toelichting is bovendien opgemerkt dat inspraak lang niet het enige middel voor gemeenten is om inwoners bij het maken van beleid en de uiteindelijke besluitvorming te betrekken. De wet beoogt in de tweede plaats dus dat gemeenten hun inspraakverordening vervangen door een participatieverordening en dat zij daarin meer recht doen aan alle verschillende middelen die er voor participatie zijn.

Tot slot bevat de wet een bepaling over het uitdaagrecht. Uit artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet volgt dat gemeenten in de nieuwe participatieverordening niet alleen moeten voorzien in de wijze waarop gemeenten inwoners bij het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van gemeentelijk beleid betrekken, maar aan inwoners en maatschappelijke partijen ook de mogelijkheid moeten bieden zelf het initiatief te nemen. Geregeld is dat gemeenten in de participatieverordening de voorwaarden moeten bepalen waaronder inwoners en maatschappelijke partijen taken van de gemeente kunnen uitvoeren. Dit betreft zowel het uitvoeren van de eigen taken van de gemeenten (artikel 150, derde lid, onder a), als het uitvoeren van de taken die aan de gemeenten in medebewind zijn gegeven (artikel 150, derde lid, onder b). Dit laatste voor zover dat niet in strijd is met de wet.

<u>Invulling participatieverordening</u>
In de wet is niet voorgeschreven welke middelen voor participatie gemeenten precies in hun participatieverordening moeten opnemen. Verder zijn gemeenten ook vrij in de voorwaarden die zij aan de toepassing van het uitdaagrecht verbinden. Het is dus aan gemeenten om een afweging te maken hoe zij de participatieverordening precies in willen vullen. Bij die afweging zal in de eerste plaats aandacht moeten zijn voor de wensen die er binnen de gemeente, en onder de inwoners, ten aanzien van participatie zijn. Daarnaast zal een gemeente echter ook rekening moeten houden met de kosten of andere middelen die met de uitvoering van de verordening gemoeid zijn en wat de uitvoering van de verordening van de ambtelijke organisatie vraagt. Bijvoorbeeld als het aankomt op de houding en het gedrag, maar ook als het op de planning van besluitvormingsprocessen aankomt.

Dat hierin een zorgvuldige afweging wordt gemaakt is van groot belang, want de invulling die een gemeente aan de participatieverordening geeft, heeft gevolgen voor de verwachtingen die de inwoners en de maatschappelijke partijen van de gemeente hebben. Als een participatieverordening uiteindelijk niet uitvoerbaar is, bijvoorbeeld vanwege de kosten en ambtelijke capaciteit die de uitvoering vraagt, dan betekent dit dat die verwachtingen waarschijnlijk niet worden waargemaakt en dat heeft ook gevolgen voor het vertrouwen van inwoners en maatschappelijke partijen in de overheid in het algemeen en de gemeente in het bijzonder.

Tegen die achtergrond is er in deze verordening in de eerste plaats voor gekozen om de kennis en ervaring van de inwoners, organisaties en andere belanghebbenden binnen de gemeente zoveel mogelijk te benutten en dit ook in alle stappen van het beleidsproces te doen. Vanaf het bepalen van de agenda tot aan de voorbereiding, besluitvorming, uitvoering en evaluatie van het gemeentelijk beleid. In deze verordening zijn daartoe de spelregels voor inwonersparticipatie opgenomen. Dat wil zeggen dat het gaat om een kader voor de wijze waarop inwoners, organisaties en andere belanghebbenden op initiatief van de gemeente bij het beleidsproces worden betrokken. Verder biedt de verordening ruimte aan het uitdaagrecht. Er zijn in de verordening voorwaarden opgenomen waaronder de gemeente het uitdaagrecht toepast en de verordening voorziet ook in een procedure bij het indienen van een verzoek daartoe.

Daarbij wordt nog opgemerkt dat de burgemeester, op grond van artikel 170, eerste lid, onderdeel a en c, van de Gemeentewet, een zorgplicht heeft. Hij moet toezien op een tijdige voorbereiding, vaststelling, uitvoering en evaluatie van het gemeentelijk beleid en van de daaruit voortvloeiende besluiten, een goede afstemming tussen degenen die bij die voorbereiding, vaststelling, uitvoering en evaluatie zijn betrokken en de kwaliteit van procedures op het vlak van participatie.

<u>Aansprakelijkheid en aanbesteding</u>
Benadrukt wordt dat het bij de toepassing van het uitdaagrecht van belang is om rekening te houden met bepaalde juridische aspecten. Dat betreft in elk geval het aanbesteding- en aansprakelijkheidsrecht.

Voor de verhouding tussen het uitdaagrecht en het aanbestedingsrecht geldt dat er in de memorie van toelichting bij de wet is opgemerkt dat gemeenten, ook bij de toepassing van het uitdaagrecht, de aanbestedingsregels moeten naleven. Kortom, het uitdaagrecht zet het aanbestedingsrecht niet opzij. Er zijn echter wel mogelijkheden om het uitdaagrecht binnen de context van het aanbestedingsrecht te stimuleren. Zo kan een gemeente de aanbesteding op het uitdaagrecht laten aansluiten. Hoe dit precies vorm moet krijgen zal per geval moeten worden bepaald.

Voor de verhouding tussen het uitdaagrecht en het aansprakelijkheidsrecht is van belang dat de gemeente in bepaalde gevallen een risicoaansprakelijkheid heeft en dat die aansprakelijkheid niet kan worden overgedragen. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als het uitdaagrecht ziet op het inrichten of onderhouden van de openbare ruimte of het gebruik van gebouwen van de gemeente. Als de gemeente een risicoaansprakelijkheid heeft, dan is het ook aan de gemeente om de risico's zoveel mogelijk te beperken. Dit vereist dat de gemeente hier in het kader van het uitdaagrecht met de inwoners of maatschappelijke partijen afspraken over maakt.

Wat moeten de betrokken partijen doen om bepaalde risico's te verkleinen?
Welke maatregelen nodig zijn en wat daarin van de inwoners en maatschappelijke partijen mag worden verwacht, is erg afhankelijk van waar het uitdaagrecht precies op ziet. Ook hier geldt dus dat per geval zal moeten worden bepaald hoe hier invulling aan wordt gegeven. In de verordening is een bepaling opgenomen waarin is vastgelegd dat de gemeente met de inwoners en maatschappelijke partijen afspraken maakt over de uitvoering van de gemeentelijke taak. En ook wat de gevolgen zijn als de afspraken niet worden nagekomen.

Participatie op grond van de andere wetten, zoals de Omgevingswet
In bepaalde gevallen geeft de wet nadere handvaten voor participatie. In die gevallen is deze verordening niet van toepassing. Een relevant voorbeeld van een geval waar de participatieverordening zich niet voor leent is de omgevingsvergunning in de Omgevingswet. Bij de aanvraag van een omgevingsvergunning is namelijk niet het bevoegd gezag, maar de aanvrager aan zet en daarnaast is participatie op grond van de Omgevingswet in beginsel niet verplicht voor de aanvrager.

Toelichting per artikel
Hoofdstuk 1 - Inleidende bepalingen
Artikel 1.1 Onderwerp verordening
Behoeft geen toelichting.

Artikel 1.2 Definities
Beleid
Het begrip beleid ziet op het beleid van een bestuursorgaan in brede zin, hieronder vallen ook projecten, programma's en plannen. Bij beleid gaat het niet om het nemen van concrete besluiten of maatregelen, maar om het beleid waarop deze besluiten of maatregelen kunnen worden gebaseerd. Daarbij omvat het begrip niet alleen het vaststellen van beleid, maar ook de uitvoering en evaluatie daarvan.

Inwonersparticipatie
In de verordening zijn alle vormen van participatie waarbij de gemeente het initiatief neemt om inwoners en ondernemers bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid te betrekken, onder het begrip inwonersparticipatie geschaard. Daarmee gelden voor al die vormen van participatie dezelfde spelregels.

Maatschappelijke organisaties
Op grond van de wet kunnen ook maatschappelijke organisaties om toepassing van het uitdaagrecht vragen. In de wet is echter geen definitie van dit begrip opgenomen. Het is dus aan de gemeente om deze groep af te bakenen. In deze verordening is ervoor gekozen de nadruk te leggen op de lokale binding. Onder maatschappelijke organisaties vallen organisaties die als doel hebben om een actieve bijdrage aan de samenleving in de gemeente te leveren, ongeacht de rechtsvorm waarin deze zijn georganiseerd. Er kan bij maatschappelijke organisaties onder meer worden gedacht aan lokale verenigingen of stichtingen, woongroepen, buurtpreventieteams, vrijwilligersorganisaties, buurtcomités en inwonerscollectieven.

Uitdaagrecht
Voor de definitie van uitdaagrecht is aangesloten bij artikel 150, derde lid, van de Gemeentewet. Op grond daarvan kunnen inwoners en maatschappelijke partijen een verzoek doen om gemeentelijke taken over te nemen.

Artikel 1.3 Doelstelling en reikwijdte
Uitgangspunt in de verordening is dat de bestuursorganen binnen de gemeente, elk ten aanzien van hun eigen taken en bevoegdheden, bepalen of inwonersparticipatie plaatsvindt en of het mogelijk is het uitdaagrecht toe te passen. Dit vanzelfsprekend met uitzondering van die gevallen waarin de wet tot participatie of toepassing van het uitdaagrecht verplicht. Hier is aan toegevoegd dat bij het vaststellen of wijzigen van bepaalde kern instrumenten uit de Omgevingswet, te weten de omgevingsvisie, het omgevingsplan en de programma's, ook zoveel mogelijk de verordening wordt gevolgd. Dit om er geen enkel misverstand over te laten bestaan dat, voor zover de toepassing van de verordening op grond van de Omgevingswet niet uitgesloten of beperkt is (zie de passage over participatie bij omgevingsvergunningen in het algemeen deel van de toelichting), deze verordening leidend is. Vervolgens is hier een aantal uitzonderingen op geformuleerd. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als participatie bij of op grond van wettelijk voorschrift is uitgesloten, maar, ook als er voor het bestuursorgaan heel weinig ruimte is gelaten om (beleids)keuzes te maken of als het interne en bestuurlijke aangelegenheden van de gemeente betreft. In die gevallen heeft inwonersparticipatie of toepassing van het uitdaagrecht geen toegevoegde waarde. Opmerking verdient dat terughoudend met de uitzonderingsgronden moet worden omgegaan en dat er steeds aandacht moet zijn voor het feit dat participatie zich niet alleen over de voorbereiding, maar ook over de uitvoering en evaluatie uitstrekt. Als participatie bij de voorbereiding geen toegevoegde waarde heeft, geldt dat niet noodzakelijkerwijs ook voor de uitvoering of evaluatie. Als er een beroep op een uitzonderingsgrond wordt gedaan en er van inwonersparticipatie of toepassing van het uitdaagrecht wordt afgezien, dan moet dat worden onderbouwd.

Hoofdstuk 2 - Inwonersparticipatie
Artikel 2.1 Plan voor inwonersparticipatie
In dit artikel is geregeld dat het bestuursorgaan een plan voor de inwonersparticipatie moet opstellen. Dit zorgt dat er duidelijkheid is over het proces, het doel en de vorm van de participatie. Het plan kan in overleg met inwoners en maatschappelijke partijen worden opgesteld. De vorm van een participatieplan is vrij. Het plan kan onderdeel zijn van een voordracht, projectplan of beleidsstuk, maar ook een losstaand document is mogelijk. Van belang is vooral dat inzichtelijk is waar het participatieplan te vinden. is en het duidelijkheid biedt.

Artikel 2.2 Inspraak
Een bestuursorgaan kan op grond van de verordening inspraak verlenen, ook als de wet daartoe niet verplicht. Inspraak kan eventueel naast een andere vorm van participatie plaatsvinden. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht bevat de uniforme openbare voorbereidingsprocedure. Deze afdeling is in beginsel van toepassing als inspraak wordt verleend. Het bestuursorgaan kan hier echter van afwijken en een andere inspraakprocedure vaststellen. Voor de uniforme openbare voorbereidingsprocedure geldt dat het doel is om zorgvuldige besluitvorming te waarborgen, de uitkomsten hiervan te legitimeren, de rechten en belangen van burgers te beschermen en beleid met andere overheden te coördineren. De procedure voorziet daartoe in de wijze waarop een bestuursorgaan ontwerpbesluiten ter inzage moet leggen, hoe belanghebbenden hierop kunnen reageren en hoe bestuursorganen met deze reacties moeten omgaan. Zo moeten belanghebbenden zowel schriftelijk als mondeling kunnen reageren en moet de termijn voor de reactie minimaal zes weken bedragen. Dit geldt dus ook als afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht op inspraak wordt toegepast.

Artikel 2.3 Eindverslag inwonersparticipatie
Op grond van dit artikel moet het bestuursorgaan, nadat inwonersparticipatie heeft plaatsgevonden, een eindverslag daarvan opstellen. Dit eindverslag kan worden opgenomen in een losstaand document, maar het kan ook een onderdeel van een voordracht of een passage in een brief zijn. Hierbij is een aantal elementen opgesomd die in elk geval een plaats moeten krijgen in het verslag. Het ligt overigens voor de hand om degenen die hebben deelgenomen aan de inwonersparticipatie het eindverslag toe te sturen. Als dat mogelijk is, kan het verder raadzaam zijn om de deelnemers ook bij het opstellen van het eindverslag te betrekken. Het eindverslag wordt openbaar gemaakt.

Hoofdstuk 3 - Uitdaagrecht
Dit hoofdstuk gaat specifiek over toepassing van het uitdaagrecht. Het tweede hoofdstuk bevat de bepalingen die alleen op inwonersparticipatie zien.

Artikel 3.1 Verzoek om toepassing uitdaagrecht
Toepassing van het uitdaagrecht begint, ongeacht het bestuursorgaan dat bevoegd is, met een verzoek aan het college. Hiervoor is gekozen zodat het indienen van een verzoek laagdrempelig is

en ook centraal ontvangen wordt. In het verzoek moet in ieder geval de uit te voeren taak omschreven worden, de reden waarom de indiener deze taak wil overnemen en het resultaat dat de indiener met het overnemen van de taak wil bereiken. Daarbij levert de indiener ook specifieke informatie aan met betrekking tot de uitvoering van de over te nemen taak. Als aanvullende informatie nodig is om op het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht te reageren of het verzoek niet compleet is, kan het college deze informatie opvragen. Het ligt voor de hand dat het college dan met de indiener in gesprek gaat.

Artikel 3.2 Ondersteuning indiener verzoek toepassing uitdaagrecht
Het college zorgt voor laagdrempelige ondersteuning bij het opstellen van een verzoek en het uitvoeren van de taak. Dit om ervoor te zorgen dat het voor alle inwoners mogelijk is een verzoek om toepassing van het uitdaagrecht te doen. Deze ondersteuning kan bijvoorbeeld plaatsvinden door middel van een (buurt)loket.

Artikel 3.3 Beoordeling verzoek toepassing uitdaagrecht
Het college neemt alle verzoeken om toepassing van het uitdaagrecht in ontvangst en zendt deze door aan het bevoegde bestuursorgaan. Het bevoegde bestuursorgaan moet het verzoek onder bepaalde omstandigheden afwijzen. In dat verband is een aantal uitzonderingsgronden opgesomd. Dit is bijvoorbeeld aan de orde als het verzoek in strijd is met door de gemeente vastgesteld beleid. Verder is er een aantal omstandigheden genoemd waaronder het bestuursorgaan het verzoek kan afwijzen. Het is dan aan het bestuursorgaan om een afweging te maken welke belangen zwaarder wegen. In het artikel is ook een termijn opgenomen waarbinnen op het verzoek moet worden gereageerd. Het bestuursorgaan moet de reactie onderbouwen en ook openbaar maken.
Artikel 3.4 Uitvoering taak
Als het verzoek om toepassing van het uitdaagrecht wordt toegewezen, maakt het bestuursorgaan afspraken met de indiener over de uitvoering van de taak en ook welke stappen er volgen als de afspraken niet worden nagekomen. Het ligt voor de hand deze afspraken vast te leggen in een overeenkomst.

Hoofdstuk 4 - Burgerinitiatieven
Behoeft geen toelichting.

Hoofdstuk 5 - Slotbepalingen
Artikel 5.1 Nadere regels college
Het college heeft de bevoegdheid om nadere regels vast te stellen en bepaalde artikelen uit de verordening dus nader uit te werken.

Artikel 5.2 Hardheidsclausule
Om maatwerk te garanderen en onevenredig bezwarende uitkomsten van de toepassing van deze verordening te voorkomen, heeft het bestuursorgaan de mogelijkheid om in uitzonderlijke gevallen af te wijken van de bepalingen in deze verordening. Het bestuursorgaan moet wel onderbouwen waarom het afwijkt.

Artikel 5.3 Intrekking oude regeling en overgangsrecht
Met dit artikel wordt de Inspraakverordening Opmeer ingetrokken. Het moment waarop de oude verordening vervalt, is de dag waarop de nieuwe Verordening participatie Opmeer 2025 ingaat